

Wethouder

Kennis, Onderwijs, Sport & Financiën

Retouradres: Postbus 9100, 2300 PC Leiden

Raadscommissie Onderwijs & Samenleving

Gemeente Leiden
Bezoekadres Stadhuis
Stadhuisplein 1
Postadres Postbus 9100
2300 PC Leiden
Telefoon 14071
E-mail www.leiden.nl/contact
Website www.leiden.nl/gemeente

Datum 20 april 2021
Ons kenmerk Z/21/3251117
Onderwerp Update Haalbaarheidsonderzoek Leiden Law Park

Contactpersoon Steef Löwik

Geachte leden van de raadscommissie Onderwijs en Samenleving,

Met deze brief wil ik u nader informeren over de voortgang van het haalbaarheidsonderzoek Leiden Law Park. Een concept waarin de Faculteit der Rechtsgeleerdheid van de Universiteit Leiden de samenwerking zoekt met juridische dienstverleners, LegalTech startups/scale-ups, volwassen ondernemingen, overheid, bewoners en andere kennisinstellingen op het gebied van recht, ethiek en technologie. In november 2019 heeft het college u geïnformeerd bij de start van dit traject waarin ook de gemeente participeert als opdrachtgever. Met dit schrijven bied ik u graag nadere informatie over waar we op dit moment staan en welke vervolgstappen gezet zullen worden. Alvorens u daarin mee te nemen schets ik allereerst nogmaals kort de aanleiding, context en de potentiële toegevoegde waarde van Leiden Law Park voor de stad.

Leiden Law Park: een korte terugblik

Leiden heeft met de stadsvisie "Leiden stad van ontdekkingen" ingezet op internationale kennis en historische cultuur. Een keuze waarvan de stad vandaag de dag de vruchten plukt. Zichtbaar en merkbaar aan de werkgelegenheid, welvaart en het welzijn in deze stad en regio. Een intensieve samenwerking met de kennisinstellingen en bedrijven in de stad is de basis van de successen op zowel economisch, technologisch en maatschappelijk vlak. Een samenwerking die vaak ook ruimtelijk zichtbaar wordt, omdat het creëren van ontmoetingsplaatsen een belangrijke bron is voor de totstandkoming van nieuwe kennis en innovatie waar stad en regio direct en indirect van profiteren. Toen het idee ontstond om een nieuwe ontmoetingsplaats te creëren rondom de Faculteit der Rechtsgeleerdheid onder de titel 'Leiden Law Park', met een focus op 'recht, ethiek en technologie' zagen verschillende betrokken partijen nieuwe kansen.

Kansen voor de faculteit om haar onderwijs te vernieuwen en deze nauwer te laten aansluiten op de veranderingen op de arbeidsmarkt. Maar ook om nadrukkelijker met externe partners samen te werken aan onderzoek om de maatschappelijke impact ervan te vergroten. Kansen voor de stad om de regionale economie en de positie als internationale kennisstad te versterken. En tegelijkertijd de verbondenheid van de faculteit met de stad, die een lange traditie kent, ook richting de toekomst verder te bestendigen. Dit in een periode waarin we ook een verschuiving van internationaal recht richting Den Haag zien. En ook op provinciaal niveau werden nieuwe kansen gezien om de (kennis gerelateerde-) economische structuur in Zuid-Holland te versterken. Dit vanwege de mogelijkheden tot verdergaande samenwerking op het gebied van recht, ethiek en technologie tussen de Universiteit Leiden, de Technische Universiteit Delft en de Erasmus Universiteit Rotterdam en de potentiële cross-overs die gemaakt kunnen worden met reeds bestaande sterke economische sectoren en clusters.

Met deze kansen in het vizier heeft het college in 2019 besloten om in nauwe samenwerking met de Faculteit der Rechtsgeleerdheid en de provincie Zuid-Holland samen op te trekken in een haalbaarheidsonderzoek voor Leiden Law Park. Een onderzoek waarvoor besloten werd een kwartiermaker aan te stellen om het plan in detail uit te werken, de haalbaarheid te toetsen onder diverse stakeholders en om te onderzoeken of er een succesvolle business case te maken zou zijn. Daarnaast kreeg deze kwartiermaker nadrukkelijk de opdracht mee om ook betrokkenheid van buurtbewoners te organiseren. Dit, omdat het college zich ook ten doel heeft gesteld om een goede balans te blijven vinden tussen leefbaarheid en dynamiek in de binnenstad.

Waar staan we nu in het proces

Eind 2019 is de kwartiermaker gestart met de uitgebreide verkenning naar de haalbaarheid van Leiden Law Park met als doel om aan het eind van jaar te rapporteren over de bevindingen. Zoals u bekend volgde in maart 2020 de uitbraak van Covid-19 en de daaropvolgende lockdowns verstoorden het verkenningstraject ernstig. Niet alleen de omschakeling van fysieke naar digitale ontmoetingen maakte het traject afstandelijker en daarmee lastiger. Maar ook de daarmee gepaard gaande onzekerheid over de ontwikkeling van het virus en de economie maakten gesprekken met stakeholders een stuk complexer. Het is daarom dat de kwartiermaker in goed overleg met de opdrachtgevers in mei 2020 besloten heeft om meer doorlooptijd te nemen voor de haalbaarheidsstudie binnen het budget. Met een eerste rapportagemoment eind 2020, waarbij gerapporteerd zou worden over het draagvlak voor het initiatief en de details van het plan verder zouden worden beschreven. Op basis waarvan besloten zou worden of een verdere uitwerking van de business case c.q. de financiële haalbaarheid en het advies over de organisatorische structuur van het initiatief, nog wenselijk was. Eind november 2020 heeft dit eerste rapportagemoment plaatsgevonden en is in de stuurgroep van februari 2021 daarop formeel besloten om het tweede deel van het haalbaarheidsonderzoek te starten. Hieronder informeer ik u graag over de eerste bevindingen die geleid hebben tot deze beslissing en de vervolgstappen die nog volgen.

Eerste bevindingen

De hoofduitkomst, na ruim 130 interviews met juridische dienstverleners, docenten en onderzoekers, ondernemers en ambtenaren, is dat Leiden Law Park draagvlak en momentum heeft. Het initiatief voorziet in een actuele behoefte van de samenleving: het ontwikkelen van nieuwe en innovatieve juridisch en ethische kaders voor het gebruik van nieuwe digitale technologieën op verschillende plekken in de samenleving, waaronder de juridische praktijk zelf. Het advies van de kwartiermaker is dan ook het momentum te gebruiken en samen met een kopgroep van beoogde partners in een digitale community en op basis van een aantal concrete innovatieprojecten toe te werken naar ook de start van een fysieke kennis & innovatie campus. Dat met een groeiemodel ontwikkeld moet worden tot een internationaal gezaghebbend platform voor vraagstukken rondom recht, ethiek en technologie.

De geïnterviewden geven aan dat de meerwaarde van Leiden Law Park vooral gezien moet worden in het bevorderen van multidisciplinaire samenwerking tussen partijen in zowel het aanjagen van nieuwe economische bedrijvigheid als het versnellen van verantwoorde en maatschappelijk geaccepteerde technologische vernieuwing. Door inhoudelijk aansluiting te zoeken bij actuele ontwikkelingen en thema's en speerpunten waar de regio al reeds een internationale en sterke reputatie heeft, zoals Life Science & Health, Space en Internationaal recht & (cyber)security, kan de impact hiervan verder worden vergroot en zou Leiden Law Park echt van toegevoegde waarde zijn voor (stakeholders in) de stad en regio.

Uit de verkenning blijkt tevens dat het organiseren van multidisciplinair onderwijs en onderzoek met een inhoudelijke focus op recht, ethiek en technologie uniek is. Zeker wanneer dat gecombineerd wordt met de doelstelling om in samenwerking met publieke en private partners ook grensverleggende innovatieve oplossingen te realiseren en maatschappelijk debat te organiseren. Leiden Law Park zou daartoe een zogenaamde 'blended campus' moeten worden, die bestaat uit een inspirerende fysieke ontmoetingsplek in de nabijheid van de Faculteit der Rechtsgeleerdheid en een actieve online community die lokale, regionale en (inter-) nationale partijen met elkaar verbindt.

In de uitwerking van het concept is een zestal functionaliteiten beschreven en getoetst die tezamen een geheel aan activiteiten zouden kunnen vormen onder de vlag 'Leiden Law Park'. Het gaat om het combineren van (1) een kennis & innovatie lab waar onderzoekers samenwerken met partners uit de praktijk en waar nieuw ondernemerschap tot bloei komt via startups en scale-ups, (2) een testlocatie (living lab met onder meer bewoners) voor praktijkexperimenten waar langlopend onderzoek kan plaatsvinden, (3) een toonaangevend debatcentrum, (4) een locatie waar events en projecten (met studenten) kunnen worden georganiseerd en gepresenteerd, (5) een post academisch onderwijscentrum waar actuele inzichten uit de praktijk en wetenschap gedeeld worden met professionals en geïnteresseerden en (6) een kenniswinkel 'leren met de stad'; een ontmoetingsplek waar Leidse inwoners en campusgebruikers elkaar kunnen ontmoeten, inspireren en informeren over juridisch-ethische dilemma's.

Deze zes functionaliteiten lijken goed gecombineerd te kunnen worden in de nabijheid van de faculteit, waarbij specifiek de locatie aan de Raamsteeg 2 gezien wordt als meest ideale. Dit vanwege de directe ligging direct tegenover de faculteit en de mogelijkheden die het pand biedt aan de toekomstige gebruikers voor de voorziene functionaliteiten. Gesprekken met de eigenaar van het pand (het Rijksvastgoedbedrijf) over een herbestemmingsplan en de uitgangspunten van een toekomstige huurovereenkomst verlopen echter moeizaam, waardoor het nog onzeker is of deze locatie daadwerkelijk kan dienen als start van de fysieke campus. In de komende periode worden de gesprekken voortgezet, maar tevens ook alternatieve locaties verkend in de nabijheid van dit pand.

Met buurtbewoners en winkeliers in de Doeza- en Herenstraat is een aantal keren contact geweest over het initiatief en de buurtvereniging is eveneens geïnformeerd over het traject. Een buurtbijeenkomst maakte hiervan onderdeel uit. Dit waren goede gesprekken waar vooral de impact op de buurt en de aanloop richting de beoogde fysieke locatie onderwerp van gesprek waren. Waar winkeliers over het algemeen kansen zagen in de ontwikkeling van de fysieke campus en de verwachte toename van de aanloop richting de Raamsteeg, hebben omwonenden vooral zorgen geuit over deze ontwikkeling. Bijvoorbeeld over een toename van het aantal fietsen, auto's en studenten en over het behoud en de herinrichting van het Van der Werfpark. In de vervolgstappen die nu genomen gaan worden zullen deze zorgen ook expliciet meegenomen worden door de kwartiermaker, daar waar het gaat over de fysieke ontwikkeling van Leiden Law Park. En het gesprek met de buurt zal eveneens voortgang vinden bij de verdere uitwerking van het plan.

Vervolgstappen

Met het besluit van de opdrachtgevers om verder te gaan met de verkenning van de haalbaarheid, is de kwartiermaker vanaf heden bezig met de vervolgstappen. Dit betreft het bouwen van een online community, de start van een aantal concrete innovatieprojecten onder de vlag van Leiden Law Park, het opstellen van een kansrijke business case, een advies over de organisatorische structuur van Leiden Law Park en een verdere verkenning tot het in gebruik nemen van de beoogde fysieke locatie aan de Raamsteeg. De opdrachtgevers hebben de

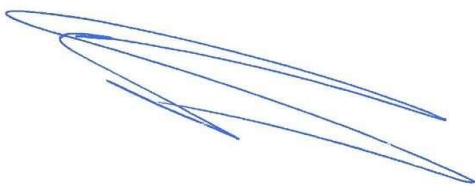
kwartiermaker gevraagd in deze stappen opnieuw de buurtbewoners en wijkondernemers te betrekken en ook nadrukkelijk rekening te houden met de kansen en uitdagingen die de huidige Covid-19 crisis met zich meebrengt.

Onder aanvoering en op advies van de kwartiermaker wordt daarom nu ook door de faculteit een communicatieteam gestart met planvorming voor het vormen van een online community. Dit met als doel om tijdens de Covid-19 maatregelen momentum te behouden en stakeholders (als partner) te betrekken bij Leiden Law Park. Om van daaruit gezamenlijk concrete projecten te definiëren en op te pakken als opstap naar een 'blended campus', met ook een fysieke plek waar ontmoetingen nabij de Faculteit der Rechtsgeleerdheid kunnen plaatsvinden wanneer dat weer mogelijk is. Dit vanuit de wetenschap dat een fysieke campus ook voor de toekomst belangrijk blijft om spontane uitwisseling van kennis en ervaring tot stand te brengen en innovatie en samenwerking tussen verschillende partijen te stimuleren. Het verkennen van het in gebruik nemen van de beoogde fysieke locatie aan de Raamsteeg wordt daarom doorgezet, waarbij nadrukkelijk ook de geuite zorgen van de buurtbewoners zullen worden meegenomen in verdere planvorming.

Voor de zomer zal de kwartiermaker zijn opdracht afronden en de uitkomsten van het tweede deel van het haalbaarheidsonderzoek opleveren. Na afronding van deze kwartiermakersfase zal door de opdrachtgevers beoordeeld worden hoe kansrijk en haalbaar de ontwikkeling van Leiden Law Park daadwerkelijk is, en worden bepaald of en hoe de ontwikkeling van Leiden Law Park zal worden voortgezet. Dan wordt ook vastgesteld hoe het college de regie wenst te voeren in het mogelijke vervolg van de ontwikkeling om te borgen dat alle belangen worden meegewogen.

Ik vertrouw erop u hiermee op dit moment voldoende geïnformeerd te hebben.

Hoogachtend,

P. Dirkse